

NEŽUVAU PER KARĄ, bet daug praradau. Žinau, ko verta kova ir ko ne.

Garbė ir drąsa – svarbiausi dalykai, dėl kurių žmogus žudo, o kartais ir padeda galvą.

Ir štai kodėl, o gentaini, moteris turi plačius klubus; tas kaulinis dubuo priglaudžia vyriškį ir jo vaiką. Vyro gyvenimas prasideda moters kūne, o jo garbė pakrikštijama jos kraujyje.

Vien dėl meilės pereisiu ugnį ir vėl.

PIRMA DALIS

*In medias res**

* Horacijus. Pažodžiui: į reikalų vidurį, tuojau prie reikalo esmės (*lot.*).

1

Saulutė per vestuves – geras ženklas

Helikono kalnas

Šiaurės Karolinos Karališkoji kolonija

1770 m. antroji spalio pusė

PAKIRDAU NUO LIETAUS, tekšenančio į brezentą, šnaresio, ant lūpų jusdama pirmojo savo vyro bučinį. Sutrikusi pamirksėjau ir nevalingai prispaudžiau pirštą prie burnos. Gal norėdama tą trumputį pojūtį sulaikyti, o gal kuo greičiau jį paslėpti? Kas ten žino.

Šalia manęs krustelėjo Džeimis ir per miegus sumurmėjo. Nuo dygsniuota antklode uždengtų kedro šakų, kurios mums atstojo guolį, dvelktelėjo mediena. Gal Džeimį sutrikdė prasklendusi ankstesnio gyvenimo dvasia? Susiraukusi pažvelgiau į tuščią erdvę anapus mūsų pašiūrės.

Eik sau, Frenkai, rūsčiai pagalvojau.

Vis dar tyrojo tamsa, bet virš drėgnos žemės pleveno pilkšvo perlo spalvos migla; netrukus ims brėkšti. Tyku ir pašiūrėje, ir lauke, bet man niekaip nesisekė atsikratyti pašaipaus žvilgsnio, be galo švelniai glostončio odą.

Ar neturėčiau dalyvauti jos vestuvėse?

Nežinojau, ar tie žodžiai suskambo mano mintyse, ar jie – ir tas bučiny – išplaukė pašamonėje. Užmigau galvodama apie pasirengimą tuoktuvėms, taigi nenuostabu, kad ir sapnavau jas. Ir vestuvių naktį.

Išlyginau susiglamžiusius muslino marškinius, raukšlėmis apsvyniojusių aplink juosmenį ir prilipusių prie odos, kuri buvo įkaitusi ne vien nuo miego. Visai neprisimenu mane pažadinusio sapno, tik gluminantį vaizdų kratinį ir pojūčius. Gal tai buvo gerai.

Apsiverčiau ant šnarančių šakų ir prisislinkau prie Džeimio. Nuo jo sklido šiluma, maloniai dvelkė dūmais ir viskiu, o tie aromatai maišėsi su vos užuodžiamu miegančio vyriškio kvapu, panašiu į paskutinę sodraus, ilgai skambančio akordo natą. Lėtai pasiražiau taip išriesdama nugarą, kad dubeniu prisispaudžiau prie Džeimio klubo. Jeigu jis miegojo kietai arba nebuvo tam nusiteikęs, į tą nežymią užuominą galėjo ir nesureaguoti; bet jeigu...

Džeimis nebemiegojo. Vis dar užsimerkęs šyptelėjo ir stambia plaštaka pamažu perbraukė man nugarą, stipriai sugniauždamas sėdmenis.

– Mmm? – sumurmėjo. – Hmmm. – Atsidusęs vėl palaimingai nugrimzdo į miegą, nepaleisdamas manęs iš glėbio.

Nurimusi jaučiau įsitačiau šalia jo. Pajutus fizinių Džeimio artumą, išsi-sklandė kankinantys sapnai. O Frenkas – jeigu tai *buvo* Frenkas – sakė tiesą. Jeigu būtų įmanoma, Bri tikrai norėtų savo vestuvėse regėti abu tėvus.

Jau buvau visai budri, bet jaučiausi taip palaimingai, kad nenorėjau nė krustelėti. Krapnojo lietus, buvo šaltoka ir drėgna, taigi jaukus antklodžių guolis viliojo labiau nei puodelis karštos kavos, kurios teks palūkėti. Nes įsigeidus jos išgerti reikėtų nudrožti iki upelio pasisemti vandens, susikurti laužą, – o Dieve, malkos bus šlapios, net jei ugnis dar rusena, – tada susimalti pupelių akmeniniu malūnėliu ir plikyti kavą, permirkusiems lapams plakantis į mano kulkšnis ir sprandū vinguriuojant lašeliams, kapsintiems nuo medžių.

Suvirpėjusi nuo tos minties, užsitraukiau antklodę ant nuogo peties ir vėl mintyse ėmiau rikiuoti pasirengimo vestuvėms darbus, apie kuriuos mąstydamą ir užmigau.

Vaišės, gėrimai... Gerai, kad dėl šito man nereikėjo sukti galvos. Viskuo pasirūpins Džeimio teta Džokasta arba, tikriau, jos juodaodis vyresnysis liokajus Ulisas. O su vestuvių svečiais jokių keblumų. Čia buvo susirinkę beveik visi škotų kalniečiai, gyvenantys kolonijose, o valgių ir gėrimų nestigo. Prašmatnių kvietimų neprireiks. Kas praleistų tokią puotą, kurioje galima nemokamai pavalgyti ir išgerti?

Tačiau Bri vilkės nauja suknelė, kurią jai padovanojo Džokasta. Tamsiai mėlynos vilnos, nes, gyvenant užkampyje, šilkas ir brangus, ir nepraktiškas. Nors kitados Bri apdarą, kuriuo ji puošis vestuvių dieną, įsivaizdavau visai kitokį: balto atlaso suknelė, o plaukuose apelsinų žiedai. Deja, apie tokias tuoktuves, kokios rengiamos 1960-aisiais, nė pasvajoti negalėjai.

Įdomu, ar Frenkui būtų patikęs Brianos vyras. Tikriausiai taip; Rodžeris – istorikas, kaip ir kitados Frenkas. Sumanus, linksmas, gabus muzikantas ir geras žmogus, visiškai atsidavęs Brianai ir mažajam Jemiui.

O tai išties labai gerbtina ir puiku, pagalvojau žvelgdama į miglą, ypač susiklosčius tokioms aplinkybėms.

Juk pripažįsti? Žodžiai suskambo ausyse, tarsi jis juos būtų ištaręs ironiškai, pasišaipydamas ir iš savęs, ir iš manęs.

Tyliai šnupuodamas per miegus, Džeimis susiraukė ir stipriau sugniaužė man sėdyne.

Žinai, kad pripažįstu, tariau tylomis. *Visada, ir tu tai žinai, taigi gal atstok?!*

Ryžtingai pasiverčiau ir padėjau galvą Džeimiui ant peties, įsikniaubdamą į minkštus susiglamžiusius jo marškinius.

Man atrodė, kad Džėmis nuosaikiau už mane džiaugėsi, – ir net mažiau nei Frenkas, – kad Rodžeris pripažino Jemį savo sūnumi. Džėmio manymu, taip pasielgti buvo jo pareiga; garbingas vyras kitaip ir nebūtų padaręs. Bet supratau jį abejojant, ar Rodžeris gebės išlaikyti ir apginti šeimą Karolinos tyruose. Rodžeris buvo aukštas, gražaus stoto, nagingas, bet „vyriška škotiška kepuraitė, diržas ir kardas“ jam tebuvo žodžiai iš senų baladžių, o ne mėgstamo amato įrankiai kaip Džėimiui.

Staiga Džėmio plaštaka smarkiai suspaudė man sėdmenis ir aš krūptelėjau.

– Sasenach, – apsnūdęs prabilo Džėmis, – muistaisi tarsi kokia rupūžė mažo berniuko kumštyje. Ar tave spaudžia gamtiniai reikalai?

– Ak, nemiegi, – pasakiau kvailokai jausdamasi.

– *Dabar* nebe, – tarė jis, atplėšdamas ranką nuo mano užpakalio, sunkiai atsiduso ir pasirąžė. Nuogos jo pėdos plačiai išskėstais pirštais kyštelėjo iš po antklodės.

– Atsiprašau. Nenorėjau tavęs pažadinti.

– Ai, nieko tokio, – nuramino mane. Atsikrenkštė ir mirksėdamas persibraukė susitaršiusius rusvus plaukus. – Mane kamavo košmarai. Visada juos sapnuoju, kai miegodamas sustirstu į ragą. – Pakėlęs galvą, pašnairavo į antklodę, su nepasitenkinimu krutindamas kojų pirštus. – Ir kodėl miegu be kojinių?

– Tikrai? Ką sapnavai? – paklausiau, pasijutusi kiek nesmagiai. Vyliausi, kad mudviejų sapnai nesutapo.

– Arklius, – atsakė jis.

Man tučtuojau atlėgo širdis ir aš nusijuokiau.

– Ir kokį regėjai košmarą apie arklius?

– Jergutėli, jis buvo siaubingas. – Džėmis kumščiais pasitrynė akis ir krestelėjo galvą, mėgindamas nuginti tą sapną. – Dėl jo kalti airių karaliai. Ar žinai, ką vakar vakare prie laužo pasakė Makenzis?

– Airių ka... Ak! – Prisiminiau ir vėl nusikvatojau. – Taip, žinau.

Rodžeris, nuraudęs iš džiaugsmo, kad susižadėjo, aną vakarą sėdėjo prie laužo ir linksmino žmones dainomis, eilėraščiais ir istoriniais anekdotais, kurių vienas buvo apie senoviškas Airijos karalių karūnavimo apeigas. Viena jų buvo tokia: laimingasis kandidatas į sostą turėjo poruotis su balta kumele paprastų žmonių akivaizdoje – turbūt taip jam reikėjo įrodyti savo vyriškumą, nors man atrodė, kad veikiau – džentelmeno *savitvardą*.

– Man buvo liepta atvesti kumelę, – pasakojo Džėmis, – Deja, *viskas* susiklostė blogai. Vyrukas buvo per žemas, todėl turėjau pakišti ką nors, ant ko jis galėtų atsistoti. Radau akmenį, bet neįstengiau jo pakelti. Tada – kėdė, tačiau rankoje nulūžo jos koja. Mėginau pastatyti pakylą iš plytų, deja, jos

sutrupėjo. Galų gale visi numojo ranka ir nusprendė nupjauti kumelei kojas. Bandžiau juos sulaukyti, o būsimasis karalius timpčiojo savo kelnes ir inzgė niekaip negalys atsisiegti praskiepo. Paskui kažkas susizgribo, kad toji kumelė *juoda*, taigi apskritai nieko nebus.

Suprunkščiau juoką slopindama Džeimio marškinių klostėje, nes baiminausi pažadinti tuos, kurie buvo įsikūrę mūsų kaimynystėje.

– Ar tada ir atsibudai?

– Ne. Tai kažkodėl mane labai įžeidė. Pasakiau, kad viskas *pavyks*, mat iš tikrųjų juoda kumelė kur kas geriau už baltą. Juk baltos kumelės atsiveda silpnus kumeliukus, o šis palikuonis greičiausiai bus aklas. Bet visi puolė prieštarauti tvirtindami, kad juoda kumelė užtrauks nelaimę. Atkakliai tą neigiau ir... – Jis nutilo ir atsikrenkštė.

– Ir?

Džėmis gūžtelėjo pečiais ir pašnairavo į mane, jo kaklas kiek paraudo.

– Na, gerai. Nenusileidau, pareikšdamas kumelę esant tinkamą, ir pasišoviau parodyti, kaip reikia tai daryti. Griebiau kumelę už sturplio, kad ji nejudėtų, ir jau ruošiausi... na... pats tapti Airijos karaliumi. Tada pabudau.

Sukikenau ir ėmiau švokšti, bet pajutau tirtant Džėmį, kuris stengėsi nuslopinti juoką.

– Ak, dabar *tikrai* apgailėstauju pažadinusi tave! – Antklodės krašte liu nusišluosčiau akis. – Neabejoju, airiams tai didžiulė netektis. Nors man smalsu, ką apie šias apeigas mano Airijos karalienės, – mažliai pridūriau.

– Damų ir kumelių niekaip nesulyginsi, – pasakė Džėmis. – Bet esu girdejęs apie vyriškius, kuriems labiau patinka...

– Galvoje turėjau ne *tai*, o higieną, jei supranti, ką noriu pasakyti. Pastatyti vežimą prieš kumelę viena, bet prieš karalienę...

– Na... taip. – Džėmis buvo nukaitęs iš smagumo, tačiau jo oda dar labiau patamsėjo. – Kad ir ką taukštum apie airius, Sasenach, vis dėlto jie kartais prausiasi. O tokia proga karaliui netgi praverstų gabalėlis muilo, pavyzdžiui...

– *In media res?* – užsiminiau. – Tikrai ne. Juk arkliai gana stambūs...

– Tai ne vietos ankštumo, o veikia parengties klausimas, Sasenach, – nutraukė Džėmis ir tvardydamasis dirstelėjo į mane. – Be to, vyrui gali prireikti šiek tiek tokios paskatos. Nors, kad ir kaip ten būtų, tai *in medias res*, – tarstelėjo. – Ar skaitei Horacijų? Arba Aristotelį?

– Ne. Ne visi tokie išsilavinę kaip tu. Nenorėjau gaišti laiko Aristoteliui, išgirdusi, kad gamtos pasaulio klasifikacijoje moterys atsidūrė žemiau už kirmėles.

– Tas žmogus liko viengungis. – Džeimio ranka pamažu nuslydo mano nugara aukšty, per marškinius pirštams liečiant stuburo slankstelius. – Kitaip jis neabejotinai būtų užčiuopęs kaulus.

Nusišypsojau ir, pakėlus ranką prie jo smakro, paglosčiau lygius, švarius skruostus, po kuriais gausiai žėlė kaštoniniai seriai.

Tada pamačiau, kad dangus ėmė švisti, nuraudo aušra; Džeimio galva ryškėjo mūsų pašiūrę dengiančios balsvos storos drobės fone, bet aiškiai mačiau jo veidą. Iš jo minos supratau, kodėl jis aną vakarą nusimovė kojines. Deja, po užsitęsusių šventės buvom tokie išvargę, kad užmigom vos spėję apsikabinti.

Tas prisiminimas ramino ir šiek tiek paaikino tai, kodėl persisukę mano marškiniai ir kodėl mane lankė tokie sapnai. Pajutau, kaip po antklode palindo šalti skersvėjo pirštai, ir suvirpėjau. Frenkas ir Džeimis labai skirtingi, taigi nekilo jokių abejonių, kas mane bučiavo prieš pat pabundant.

– Pabučiuok mane, – staiga paprašiau Džeimio.

Abu dar nebuvom išsivalę dantų, bet jis klusniai priglaudė lūpas prie manų, o kai aš sugriebiau jį už pakaušio ir prisitraukiau arčiau, kilstelėjo ant vienos rankos, norėdamas išpainioti palei kojas susiraizgiusią antklodę.

– O! – tarstelėjo, kai jį paleidau, ir nusišypsojo. Prieblandoje susiaurėjusios jo mėlynos akys virto tamsiais trikampiukais. – Aš neprieštarauju, Sase-nach. Tik pirmiausia turiu trumpam kai kur apsilankyti.

Atmetęs antklodę, Džeimis atsikėlė. Tįsodama guolyje, išvydau viliojantį vaizdelį, pridengtą lininiais marškiniais. Vyliausi, kad tai, ką matau, visai nesuję su jo sapnu, nors bus geriau, jei to neklausiu.

– Pasiskubink, – paraginau. – Jau švinta; netrukus ims keltis žmonės.

Džeimis linktelėjo ir nėrė laukan. Ramiai gulėjau, klausydama garsų. Tolumoje cypsėjo keli paukščiai, bet buvo ruduo, taigi net visiškai išaušus nebeskambės kurtinantis balsų choras, koks drebindavo orą pavasarį ir vasarą. Kalnas ir aplink jį įsikūrusios stovyklavietės vis dar snaudė, bet tenai jau girdėjau tylų krebždėjimą.

Pirštais persibraukiau plaukus papurendama palei pečius ir apsvirtusi ant pilvo pasidairiau butelio su vandeniu. Į nugarą padvelkė šaltis. Dirstelėjau per petį. Išbrėško, migla pranyko, rytas buvo rūškanas, bet ramus.

Paliečiau auksinį žiedą ant kairės rankos, kuris nuo vakar vakaro vėl puošia mano pirštą. Jį mūvėti vis dar buvo neįprasta, nes ilgai jo nenešiojau. Turbūt tas žiedas ir prikviėtė Frenką į mano sapnus. Gal šįvakar per vestuvių ceremoniją vėl tyčia jį paliesiu, vildama, kad Frenkas pamatys, kokia laiminga jo dukterė. Tačiau Frenko jau nebebuvo, ir aš tuo džiaugiausi.

Atsklido tylutėlis garsas, toks pat silpnas, kaip ir tolimas paukščių čirpavimas, – suknerkė bundantis kūdikis.

Anksčiau manydavau, kad, nepaisant susiklosčiusių aplinkybių, vedybinių guolių turėtų dalintis tik du žmonės. Ir vis dar taip galvoju. Bet buvusios meilės šmėkla viena, o svetimas kūdikis visai kas kita. Brianos ir Rodžerio lovoje noromis nenoromis visada bus ir trečias.

Kilstelėjus brezento kraštui, pasirodė susijaudinęs ir sunerimęs Džeimio veidas.

– Kelkis ir apsirenk, Klere, – pasakė jis. – Prie upelio susibūrę kareiviai. Kur mano kojines?

Atsisėdau tiesi kaip strėlė, o toli, kalno šlaite, sutratėjo būgnai.

Daubose aplinkui lyg kokie dūmai pleveno šaltas rūkas; ant Helikono kalno nutūpė debesis – lyg višta, perinti kiaušini, oras buvo pritvinkęs drėgmės. Sumirksėjau ir apsiblaususiomis akimis nužvelgiau šiurkščia žole apaugusią upelio pakrantę, kur visa savo puikybe buvo išrikiuotas 67-asis škotų pulkas. Dundėjo būgnai, dūdmaišininkas pūtė savo instrumentą, oriai nepaisydamas lietaus.

Buvau labai sužvarbusi ir pikta. Atsiguliau į lovą, tikėdamasi pabusti, išgerti karštos kavos, sočiai papusryčiauti, paskui dalyvauti dvejose vestuvėse, trejose krikštynose, ištraukti du dantis, pašalinti supūliavusį kojos nykščio nagą ir užsiimti kitais džiugiais visuomeniniais reikalais, kur neapsieinama be viskio.

Deja, pabudau nuo neramių sapnų, neatsispyriau meilės flirtui ir buvau, po paraliais, ištempta į šaltą dulksną *in medias res* išklaudyti kažkokio oficialaus pranešimo. Ir dar negavusi nė lašo kavos.

Kalniečiai neskubėdami atsikėlė savo stovyklose ir nusvirduliavo pašlaite, o dūdmaišininko veidas pasidarė tamsiai raudonas, kol žmogus išringavo paskutinį šaukinio garsą ir nuėjo, lydimas nedarnaus dūdmaišio švokštimo. Nespėjus nuslopti nuo kalno šlaito atsimušantiems aidams, prieš vyrus žengė leitenantas Arčibaldas Heizas.

Leitenantas Heizas kalbėjo per nosį Faifo tarsena, vėjui pučiant jam į nugarą. Bet žmonės, įsitaisę aukščiau ant šlaito, mažai ką girdėjo. Mes stovėjome šlaito papėdėje, ne toliau kaip už kokių dvidešimties jardų nuo leitenanto, taigi mane pasiekė kiekvienas jo žodis, nors iš šalčio kalenau dantimis.

„Jo PRAKILNYBĖS VILJAMO TRAJONO, eskvairo, Jo didenybės generolo kapitono, gubernatoriaus ir vyriausiojo kariuomenės vado mūsų provincijoje, įsakymas“, – ėmė skaityti Heizas, bet turėjo šaukti garsiau, kad perrėktų vėją, vandens šniokštimą ir suklususios minios murmesį.

Nuo miglos medžiai ir uolos išrasojo, protarpiais iš debesų pasipildavo šlapdriba ir stingdantis lietus, o vėjas buvo toks permainingas, kad oro temperatūra gerokai nukrito. Nuo šalčio man dilgčiojo kairę blauzdą, kurią buvau susilaužiusi prieš dvejus metus. Pagalvojau, kad žmogus, mokąs atpažinti pranašingus ženklus ir mėgstaš metaforas, turbūt neatsisipirtų pagundai bjaurų orą palyginti su gubernatoriaus atsisaukimu: ir viena, ir kita žadėjo šaltį ir grėsmę.

– *Gavau informacijos, – griaudėjo Heizas, per popieriaus lapo viršų rūščiai žvilgčiodamas į minią, – „kad daugybė įtūžusių maištininkų, pažeidinėjančių įstatymus, suplūdo į Hilsborą praėjusio mėnesio 24 ir 25 dienomis, vykstant apygardos aukštesniojo teisingumo teismo posėdžiui, jie priešinosi teisėtoms vyriausybės priemonėms, atvirai nusizengdami savo šalies įstatymams, įžūliai užpuolė Karališkojo Aukščiausiojo Teismo teisėją, suniokojo jo kabinetą, žiauriai primušė ir sužalojo kelis asmenis minėto teismo posėdžio metu, visaip žemino ir įžeidinėjo Jo didenybės vyriausybę, žiauriai smurtavo prieš asmenis, sunaikino miestelio gyventojų turtą, gėrė, keikdami teisėtą karalių Jurgį ir linkėdami sėkmės apsimetėliui...“*

Heizas nutilo ir godžiai įkvėpė oro, kad galėtų užbaigti kitą pastraipą. Garsiai šniokštuodamas išpūtė krūtinę ir ėmė skaityti toliau:

– *„Todėl asmenys, padarę šiuos nusikaltimus, gali būti nuteisti, ir aš, pritarus Jo didenybės tarybai, skelbiu šį atsisaukimą, kuriuo visi Jo didenybės taikos teisėjai įpareigojami kruopščiai ištirti išvardytus nusikaltimus ir gauti raštiškus visų asmenų, žinančių apie tuos įvykius, parodymus, kurie turi būti perduoti man, o aš juos pateiksiu Generalinei Asamblėjai Naujajame Berne lapkričio 30 dieną, o iki tol asamblėja laikoma paleista, nes reikia skubiai spręsti visuomeninius klausimus.“*

Heizas įkvėpė paskutinį kartą, jo veidas buvo beveik toks pat tamsiai raudonas kaip ir dūdmaišininko.

„Pasirašyta mano ranka ir patvirtinta provincijos antspaudu Naujajame Berne spalio 18 dieną, dešimtaisiais Jo didenybės karaliavimo metais, 1770 Viešpaties metais.

Pasirašė Viljamas Trajonas“, – baigė Heizas, paskutinį sykį išpūsdamas orą.

– Žinai, – mestelėjau Džeimiui, – manau, tai buvo vienas sakiny, išskyrus pabaigą. Tai geba toli gražu ne kiekvienas politikas.

– Ša, Sassenach, – sudraudė jis, vis dar įsmeigęs akis į Arčį Heizą.

Už mūsų tyliai sugaudė iš smalsumo ir siaubo susidomėjusi ir nustėrusi minią – šen ten pasigirsdavo pastabos, pašėpiančios išdavikiškus tostus.

Daugelis čia susirinkusių škotų buvo ištremti į kolonijas prasidėjus jakobitų sukilimui*. O jeigu Arčis Heizas nusprendė pranešti savo vyresnybei visus pokalbius, kurie išvakarėse vyko prie laužų, gurkšnojant elį ir viskį... Bet su juo tebuvo keturiasdešimt kareivių, taigi, kad ir ką jis manė apie karalių Jurgį ir jam siunčiamus prakeiksmus, išmintingai neišsidavė.

* Jakobitų sukilimui, prasidėjusiam 1745 m. Škotijoje, vadovavo Jaunasis Pretendentas Karolis Eduardas Stiuartas, norėdamas užgrobti Didžiosios Britanijos sostą. (Čia ir toliau vert. past.)

Sukviesti būgnų dundesio, maždaug keturi šimtai kalniečių apsupo nedidelį placdarmą upelio pakrantėje. Vyrai ir moterys slėpėsi po medžiais virš proskynos, stipriai susisupę į languotas vilnones skaras ir skraistes, ginančias nuo kylančio vėjo. Ir jie nebuvo linkę garsiai pasakyti, ką galvoja, ką mano, stovėjo dėbčiodami abejingais, akmeniniais veidais iš po plazdančių kaklaskarių ir škotiškų kepuraičių. Žinoma, to priežastis galėjo būti ne vien paprastas atsargumas, bet ir šaltis. Mano skruostai buvo sustingę, nosies galiukas sustiręs, kojų nebejutau nuo pat ausros.

– Visi, norintys ką nors pranešti šiuo svarbiu reikalu, gali saugiai kreiptis į mane, – paskelbė Heizas, kurio apskritas veidas buvo oficialus ir bereikšmis. – Būsiu savo palapinėje su sekretoriumi iki vakaro. Dieve, saugok karalių!

Iteikęs atsisaukimą kapralui, nusilenkė miniai ir šauniai pasisuko į didžiulę prie medžių pastatytą brezentinę palapinę, šalia kurios pašėlusiai plaukstėsi pulko vėliavos.

Krečiama drebulio kyštelėjau plaštaką į Džeimio apsiausto prorėžą ir įsikibau jam į parankę. Sužvarbusius mano pirštus sušildė jo kūnas. Lediniams pirštams prisilietus prie jo rankos, Džeimis trumpam prispaudė alkūnę prie šono, bet į mane nė nedirstelėjo; markstydamasis prieš geliantį vėją, žvilgsniu nulydėjo tolstančią Arčio Heizo nugarą.

Leitenantas buvo kresnas, neaukštas, bet jo laikysena darė nepaprastą įspūdį. Žingsniavo lėtai, tarsi jam būtų nė motais ant šlaito susibūrusi minia. Paskui dingo palapinėje palikdamas jos atvartą svetingai pakeltą.

Ne pirmą kartą nenoromis susižavėjau politine gubernatoriaus Trajono nuojauta. Šis atsisaukimas tikrai buvo skaitomas visuose kolonijos miesteliuose ir kaimuose; Trajonas būtų galėjęs pasikliauti čionykščiu teisėju ar šerifu, kuris būtų paskelbęs piklą oficialų jo atsisaukimą gyventojams. Bet jis patikėjo šį reikalą Heizui.

Arčibaldas Heizas, būdamas dvylikos, kovėsi Kulodeno mūšyje kartu su savo tėvu. Sužeistas mūšio lauke, buvo paimtas nelaisvėn ir išsiųstas į pietus, kur jam buvo pasiūlyta rinktis tremtį arba stoti į kariuomenę. Jis nusprendė tapti kareiviu ir uoliai darbavosi, negailėdamas jėgų. Jo pastangos nenuėjo veltui: nesulaukęs nė keturiasdešimties iškilo iki karininko. Beje, tais laikais karininko laipsnis dažniausiai buvo ne užsitarnaujamas, o nusiperkamas, taigi toks jo įvertinimas tik įrodė, koks jis gabus.

Heizas mokėjo bendrauti ir puikiai išmanė savo darbą. Vakar buvom pasikvietę jį pavakarieniauti ir pasisvečiuoti prie laužo, jis pusę nakties prašnekėjo su Džeimiu, o kitą pusę ėjo nuo laužo prie laužo lydintas Džeimio, kuris jį supažindino su visų čia buvusių svarbių šeimų galvomis.

Nustebau, kad šovė tokia mintis, pasvarsčiau žiūrėdama į Džeimį. Ilga tiesi jo nosis buvo nurausvinta šalčio, akys primerktos nuo vėjo, bet veidas

neišdavė, ką jis galvoja. Tai akivaizdus ženklas, kad Džeimis rezga kažkokį klasingą planą. Ar jis žinojo apie šį atsišaukimą?

Jeigu tą atsišaukimą būtų perskaitęs anglų karininkas, vadovaujantis savo tautiečių pulkui, jis nebūtų radęs pritarimo škotų širdyse. Bet Heizas pasirodė su augalotais kalniečiais, apsisiautusiais languotomis skraistėmis, todėl tai buvo visai kas kita... Man nepraslydo pro akis, kad Heizo palapinė pastatyta prie tankaus pušyno, taigi tie, kurie norėjo slapta pasišnekėti su leitenantu, galėjo nepastebėti atselinti per mišką.

– Ar Heizas rimtai tikisi, kad nusikaltusieji puls į jo palapinę ir tuojau pat pasiduos? – sumurmėjau Džeimiui.

Pažinojau bent dvylika iš čia susirinkusių žmonių, kurie buvo įsivėlę į Hilsboro riaušes; trys stovėjo ištiestos rankos atstumu nuo mūsų.

Džeimis, pamatęs, kur nukrypo mano žvilgsnis, uždėjo plaštaką ant manosios ir ją suspaudė, nebyliai prašydamas būti atsargiai. Suraukusi antakius, dėbtelėjau į jį. Juk jis tikrai nemano, kad neapdairiai kurį nors išduosiu? Džeimis blausiai šyptelėjo ir metė vieną tų erzinančių žvilgsnių, bylojančių aiškiau nei žodžiai: *puikiai žinai, Sassenach, – visa, ką galvoji, parašyta tavo veide.*

Prisigretinusi artėliau, švelniai išpyriau jam į kulkšnį. Gal mano veide ir atsispindi viskas lyg veidrodyje, bet tokioje minioje niekas to nepastebės! Džeimis nė nevirptelėjo, tik plačiau nusišypojo. Vieną ranką kyštelėjo po mano apsiaustu ir, uždėjęs plaštaką ant nugaros, prisiglaudė arčiau.

Prieš mus, tyliai šnekučiuodamiesi, stovėjo Hobsonas, Maklenanas ir Faulsas. Visi trys atvyko iš mažos gyvenvietės Drankards Kriko, įsikūrusios už maždaug penkiolikos mylių nuo mūsų namų Freizerio gūbryje. Hju Faulsas buvo Džo Hobsono žentas, ne daugiau kaip dvidešimties.

Jis iš paskutiniųjų stengėsi likti ramus, nesikarščiuoti, bet, perskaičius atsišaukimą, jo veidas išblyško, apsipylė lipniu prakaitu.

Nežinojau, kaip Trajonas ketino elgtis, gavęs įrodymų, jog kai kurie žmonės dalyvavo riaušėse, bet jutau, kad minioje teka nerimo srovės, sukeltos gubernatoriaus atsišaukimo, – taip sūkuriuoja vanduo, kai upeliui kelią pastoja akmenys.

Hilsbore sugriauti keli pastatai, nemažai valstybės tarnautojų ištempiti laukan ir užpulti gatvėje. Sklido gandai, kad vienas taikos teisėjas neteko akies, gavęs žiaurų smūgį botagu. Išgirdęs apie tokius piliečių nepaklusnumo protrūkius, vyriausiasis teisėjas Hendersonas išlipo pro langą ir pabėgo iš miesto, šitaip įspūdingai sugriaudamas planus toliau tęsti teismo posėdį. Gubernatorių, žinoma, *labai* suerzino įvykiai Hilsbore.

Džo Hobsonas pašnairavo į Džeimį ir nusuko akis. Leitenanto Heizo apsilankymas prie mūsų laužo vakar vakare neliko nepastebėtas.

Džeimis gal ir pamatė tą žvilgsnį, bet nekreipė į jį dėmesio. Gūžtelėjo pečiais ir pasilenkė prie manęs.

– Greičiausiai Heizas ir nesitiki, kad kas nors pasiduos. Gal jis įpareigotas rinkti informaciją; dėkoju Dievui, kad neprivalau jam paklusti. – Jis kalbėjo negarsiai, bet taip, kad jį girdėtų Džo Hobsonas.

Šis pasuko galvą, nežymiai linktelėjo Džeimiui ir kreivai šyptelėjo. Tada timptelėjo savo žentą už rankos, ir abu ėmė ropštis šlaitu aukštyn į savo stovyklavietę, kur jų šeimos moterys prižiūrėjo ugnį ir rūpinosi mažyliais.

Buvo paskutinė susirinkimo diena; šįvakar įvyks vestuvės ir krikštynos, bažnyčia palaimins meilės ryšius ir daug jų vaisių, pernai išvydusių pasaulį. Vėliau nuskambės paskutinės dainos, bus papasakotos paskutinės istorijos, sušokti paskutiniai šokiai tarp pliūpciojančių daugybės laužų liepsnų – ir nesvarbu, ar pils lietus, ar sias audra. Išaušus rytui, škotai ir jų šeimynos grįš į savo namus, išsibarsčiusius tarp gausiai apgyvendintų Baimės kyšulio upės krantų ir kalnų papėdžių vakaruose, paskleisdami žinią apie gubernatoriaus atsisaukimą ir neramumus Hilsbore.

Pakrutinau kojų pirštus drėgnuose batuose ir nesmagiai pasvarsčiau, kad kai kurie žmonės, jausdami pareigą, atsilieps į Heizo skatinimą ir prisipažins maištavę arba įduos kitus. Džeimis taip tikrai nepasielgs. Bet dėl kitų abejoju. Visą susirinkimo savaitę buvo labai didžiuojamasi ir giriamasi riaušėmis Hilsbore, bet toli gražu ne kiekvienas buvo linkęs riaušininkus laikyti didvyriais.

Girdėjau žmonių, aptarinėjančių atsisaukimą, murmesį, mačiau besisukiojančias galvas, glaudžiau susitelkusias šeimas, žmones, einančius nuo būrelio prie būrelio ir iš lūpų į lūpas perduodančius Heizo kalbą tiems, kurie stovėjo per toli ir jos negirdėjo.

– Ar jau eisim? Prieš vestuves daugybė darbų.

– Tikrai? – Džeimis žvilgtelėjo į mane. – Maniau, valgiais ir gėrimais rūpinasi Džokastos vergai. Uliui atidaviau statines su viskiu – jis bus *soghan*.

– Ulisas? Ar jis atsigabeno peruką? – Ta mintis sukėlė man šypseną.

Soghan buvo žmogus, pilstantis alkoholį ir nešiojantis užkandžius škotų vestuvėse; šis žodis reiškė „nuoširdus, linksmas, draugiškas vaikiną“. Turbūt Ulisas buvo oriausias žmogus, kokį man teko regėti, – net be livrėjos ir puodruto ašutų peruko.

– Jeigu ir atsigabeno, tas perukas iki vakaro prilips jam prie galvos. – Džeimis dirstelėjo į niūrų dangų. – Saulutė per vestuves – geras ženklas, o lietus – laidotuvių diena, – tarė.

– Todėl man ir patinka škotai, – abejingai pasakiau. – Kiekvienam gyvenimo įvykiui turi po patarlę. Tik nedrįsk to pasakyti girdint Bri.

– Ir kuo mane laikai, Sasenach? – šyptelėjo jis. – Juk esu jos tėvas?

– Taip. – Nuvijau staiga išplaukusią mintį apie kitą Brianos tėvą ir dirstelėjau per petį, norėdama įsitikinti, kad ji nesiklauso.

Tarp žmonių neblykčiojo ugniniai jos plaukai. Kaip ir Džeimis, ji buvo aukšta, šešių pėdų, taigi minioje jos nebuvo įmanoma nepastebėti.

– Nors man nereikia rūpintis vestuvių puota, bet laukia kiti darbai, – pasakiau nusigręždama nuo Džeimio. – Paruošiu pusryčius, o paskui su Murėjumi Makleodu apžiūrėsiu pacientus.

– Tikrai? Juk sakei, kad tas mažylis Murėjus – šundaktaris.

– Jis neišprusęs, neišmanėlis, užsispyręs ir kelia grėsmę sveikiems žmonėms, – pataisiau Džeimį. – Tai ne visai tas pat.

– Ne visai, – išsišiepė Džeimis. – Ketini jį išmokyti visokių gudrybių... ar iškart nunuodysi?

– Darysiu, ką galėsiu, kad tik jis niekam nepakenktų. Kai nebeišmanysiu, ko griebtis, gal netyčia atsistosiu ant jo flebotomos ir ją sulaužysiu; kažin ar tada jis galės nuleidinėti žmonėms kraują. Na, eime, sustirau į ragą!

– Gerai jau, gerai, – pakluso Džeimis, mesdamas žvilgsnį į kareivius, vis dar išsirikiavusius ant upelio kranto. Jie stovėjo išsižergę, sunėrę už nugaros rankas. – Be abejonės, Arčis paliko savo vyrukus budėti, kol išsiskirstys minia. Greitai jie pamėls.

Kalniečiai, nors ginkluoti iki dantų ir su uniformomis, jau buvo kiek atsipalaidavę. Atrodė įspūdingai, bet nebegrėsmingai. Tarp jų zujo maži berniukai, o nuo jų neatsiliko ir mergaitės. Vaikai žūliai tampė kareivių kiltų apačią ar staiga drąsiai pripuolę paliesdavo spindinčias muškietas, tabaluojančias gertuves, durklų ir kardų rankenas.

– Abeli, *a charaid**! – Džeimis stabtelėjo pasisveikinti su paskutiniu žmogumi iš Drankards Kriko. – Ar jau pavalgėi?

Maklenanas atvyko į susirinkimą be žmonos, todėl maitindavosi tuo, ką jam pasisekdavo nugvelbti. Žmonės aplink mus skirstėsi, bet jis flegmatišškai stovėjo kaip įbestas, įsikibęs į raudonos flanelinės nosinės, dengiančios plinkančią galvą nuo lietaus, galus. *Turbūt tikisi įsiprašyti pas ką nors pusryčių*, ciniškai pagalvojau.

Nužvelgiau kresną jo stotą, mintyse skaičiuodama, kiek jis galėtų suryti kiaušinių, košės ir skrudintos duonos. Mūsų atsargos buvo beveik išsekusios, bet maisto stygius niekada nebuvo kliūtis parodyti škotiską svetingumą – juolab Džeimiui, kuris jau kvietė Maklenaną papusryčiauti su mumis. O aš sukau galvą, kaip padalyti aštuoniolika kiaušinių ne aštuoniams, o devyniems žmonėms. Kepti kiaušiniai atpuola; kiaušinius išplaksiu su miltais ir sumaišysiu su trintomis bulvėmis, ir reikės iš Džokastos, kurios stovyklavietė įrengta šlaite, pasiskolinti daugiau kavos.

Mums pasisukus eiti, Džeimio ranka staiga nuslydo mano nugarą žemyn. Iš netikėtumo aiktelėjau, o Abelis Maklenanas atsigręžė ir įbedė į mane akis. Linksmai jam nusišypsėjau, atsispidama pagundai dar kartą spirti Džeimiui.

* Mano drauge (*geilų k.*).

Maklenanas nususuko ir ėmė vikriai keberiotis į šlaitą, jo skvernams viltingai plakantis į apspurusias kelnes. Džeimis prilaikė mane už alkūnės, padėdamas ropštis per akmenis, ir pasilenkęs sušnypštė man į ausį:

– Po paraliais, kodėl nesegi apatinio sijono, Sasenach? Po tavo sijonu apskritai nieko nėra – mirtinai sušalsi!

– Tu teisus, – pasakiau krečiama drebulio, nors ir buvau užsimetusi apsiaustą.

Po juo vilkėjau plonus, nubrizgusius lininius marškinius, tinkamus stovyklauti vėsią vasarą, bet menkai saugančius nuo stiprių žvarbaus vėjo, košiančių mano sijoną, tarsi jis būtų pasiūtas iš marlės, gūsių.

– Vakar segėjai gražų vilnonį apatinį sijoną. Kur jis dingo?

– Bus geriau, jei nežinosi, – patikinau jį.

Džeimis kilstelėjo antakius, bet, jam nespėjus užduoti kitų klausimų, už mūsų pasigirdo šaižus riksmas.

– Žermenai!

Atsigręžusi pamačiau besiplaikstančius šviesius plaukus, kurių savininkas lėkė šlaitu žemyn. Dvimetis Žermenas, pasinaudojęs tuo, kad motinos dėmesys buvo nukreiptas į naująją sesutę, nukūrė ten, kur stovėjo išsiriškiavę kareiviai. Nepavykus jo pagauti, berniukas nudūmė nuokalnėn vis labiau didindamas greitį lyg koks besiritantis akmuo.

– Fergusai! – sušuko Marsalė.

Žermeno tėvas, kuris šnekėjosi su kitais vyrais, atsikusęs pamatė, kaip jo sūnus, užkliuvęs už akmenis, nuskriejo apačion. Vikrus tarsi akrobatas mažylis, nė nemėgindamas gelbėtis, mikliai griuvo, petimi atsitrenkė į žolėtą šlaitą ir susirietė į kamuoliuką, panašiai kaip ežys. Tada nuriedėjo lyg patrankos sviedinys pro kareivių gretas, atšoko nuo uolos iškyšos krašto ir pliumptelėjo į upelį.

Visi nustėrę aiktelėjo, keli žmonės metėsi nuokalnėn jam padėti, bet vienas kareivis jau buvo nuskubėjęs prie kranto. Jis atsiklaupė, durtuvo galu užkabino plūduriuojančius vaiko drabužėlius ir nutempė prie kranto šlapią nenuoramą.

Fergusas puolė į ledinį vandenį ir pagriebė permirkusį sūnelį.

– *Merci, mon ami, mille merci beaucoup**, – padėjojo jaunam kareiviui. – *Et toi, toto***, – paklausė springstančio sūnaus, mažumėlę jį supurtydamas. – *Comment ça va****, mažasis bukagalvi?

Kareivis atrodė išsigandęs, bet nesupratau, ar baimės jam įvarė svetima Ferguso šnekta, ar spindinis kablys, atstojantis jam kairę ranką.

* Ačiū, bičiuli, labai labai ačiū (*pranc.*).

** O tu, vaikeli (*pranc.*).

*** Kaip jautiesi? (*Pranc.*)

– Viskas gerai, pone, – baikščiai šyptelėjo jis. – Regis, jis nesusižeidė.

Staiga iš už geltonojo ąžuolo išniro Briana, prie peties glausdama pusės metų Jemį, ir iš Marsalės glėbio mitriai paėmė mažylę Džoaną.

– Duokš man ją, – tarė. – Pasirūpink Žermenu.

Džeimis nusimetė storą apsiaustą ir įspraudė jį Marsalei į rankas.

– Ir pakviesk tą berniuką išgelbėjusį kareivėlį prie mūsų laužo, – paliepė jai. – Ar pamaitinsim dar vieną burną, Sasenach?

– Žinoma, – atsakiau, vėl skubiai viską perskaičiuodama. Aštuoniolika kiaušinių, keturi sužiedėjusios duonos kepalai skrudinimui – ne, vieną turėčiau pasilikti rytdienos kelionei namo, trys tuzinai avižinių paplotėlių, jei dar jų nesuslamštė Džeimis su Rodžeriu, pusė stiklainio medaus...

Liesame Marsalės veide šmėkstelėjo gaili šypsena, paskui ji nuskubėjo pagelbėti savo kiaurai perslapusiems ir drebantiems vyriškiams.

Džeimis nulydėjo ją žvilgsniu ir nuolankiai atsiduso, kai vėjas įsisuko į plačias jo marškinių rankoves ir dusliai užaudamas jas išpūtė. Jis sukryžiuo rankas ant krūtinės, sugaužė pečius prieš vėją ir kreivai man šyptelėjo.

– Ką gi. Turbūt abu mirtinai sustirsim, Sasenach. Nors nieko čia tokio. Vis tiek gyvenimas be tavęs būtų nemielas.

– Cha, – švelniai atsakiau. – Galėtum gyventi nuogas ant ledo lyties, Džeimi Freizeri, ir nieko tau nenuiktų, tik ištirptų ledas. O kur padėjai savo švarką ir skraistę?

Jis buvo tik su kiltu, marškiniais, batais ir kojiniųėmis, o iškilūs jo skruostai ir ausų galiukai raudonavo, žnaibomi šalčio. Nors vėl įsikibusi jam į parankę pajutau nuo jo sklindančią šilumą.

– Bus geriau, jei nežinosi, – išsišiepė jis ir uždengė mano plaštaką stambiu sudiržusiu delnu. – Eime pusryčiauti. Aš išbadėjęs.

– Palauk, – tariu, atsiplėsdama nuo jo.

Jemis, turėdamas dalytis motinos glėbiu su dar viena būtybe, garsiai piktinosi, rangėsi ir taip rėkė, kad apvalus jo veidelis po megzta mėlyna kepuryte nuraudo iš apmaudo. Paėmiau iš Brianos tą besiraitantį ryšulėlį.

– Ačiū, mama, – šyptelėjo Briana, patogiaus pasiguldydama mažylę Džoaną. – Ar tikrai jo nori? Gal apsikeiskim? Mergytė ramesnė – ir perpus lengvesnė.

– Susitvarkysiu. Ša, branguti, eikš pas močiutę.

Tai pasakiusi, nusišypsojau. Man vis dar buvo nelengva priprasti prie minties, kad esu močiutė, bet kartu ir labai džiugino. Atpažinęs mane, Jemis liovėsi ingzti ir muistytis, tuojau prisispaudė lyg koks moliuskas prie uolos, putliais pirštukais stipriai įsikibo man į plaukus. Atraizgydama jo piršteliu, pažvelgiau jam virš galvytės. Sumaištis prie upelio slopo.

Fergiusas stovėjo šlaputelėmis kelnėmis ir kojiniųėmis, ant pečių užsimekęs Džeimio apsiaustą. Viena ranka grėždamas marškinius, kažką kalbėjo

Žermeną išgelbėjusiam kareiviui. Marsalė, nusitraukusi savo skraistę, suvyniojo į ją sūnelį, o palaidi šviesūs jos plaukai plaikstėsi iš po skarelės tarsi voratinklis vėjyje.

Leitenantas Heizas, sudomintas triukšmo ir bruzdesio, išlindo iš palapinės tarytum koks moliuskas iš savo kiauto. Mudviejų žvilgsniai susidūrė; mostelėjau jam, nususukau ir nudūlinau paskui šeimą į mūsų stovyklavietę.

Priekyje žingsniuojantis Džeimis padėjo Brianai įveikti akmenuotą plotelį ir kažką jai pasakė geilų kalba.

– Taip, aš pasiruošusi, – atsakė ji angliškai. – O kur tavo švarkas, tėti?

– Paskolinau tavo vyrui, – paaikšino jis. – Juk nei šis, nei tas, jei per jūsų vestuves jis atrodys kaip elgeta.

Bri nusijuokė ir nuo burnos nusibraukė neklusnią rusvų plaukų sruogą.

– Geriau elgeta nei savizudis.

– Kas? – Prisivijau juos už uolų.

Atsidūrus atviroje vietoje, vėjas visai įsisiautėjo, pažerdamas mums į veidus šlapdribos ir aštrių akmenėlių mišinį. Ant Jemio ausų užtempiau megztą kepurėlę, o ant galvytės užmečiau antklodę.

– Brrr! – Briana susigūžė, nuo gūσιο pridengdama suvystytą mažylę. – Sutratėjus būgnams, Rodžeris skutosi; jis vos nepersirėžė gerklės ir išsikruvino švarką. – Ji dirstelėjo į Džeimį ašarojančiomis nuo vėjo akimis. – Matei jį šį rytą. Gal žinai, kur jis dabar?

– Tavo Rodžeris sveikas ir gyvas, – nuramino jis Brianą. – Kol Heizas režė savo kalbą, liečiau jam pasišnekėti su tėvu Donahju. – Džeimis nuvėrė ją griežtu žvilgsniu. – Galėjai man pasakyti, kad jaunuolis nėra katalikas.

– Galėjau, – nesutriko Briana. – Bet nepasakiau. Man nesvarbu, katalikas jis ar ne.

– Jei turi galvoje, kad tau nė motais jo tikėjimas... – Džeimis suirzo.

Bet jį pertraukė Rodžeris, kuris pasirodė pasipuošęs kiltu, pasiūtu iš Mackenzių klando balto ir žalio tartano, Džeimio išeiginiu švarku, liemene, o ant viršaus buvo užsimetęs prie kiltlo derančią skraistę. Švarkas gulėjo kaip nulietas – nors Džeimis buvo aukštesnis už Rodžerį keliais coliais, abu vyrai buvo panašaus sudėjimo, ilgomis rankomis, plačiapečiai, o pilka vilna tiko ir prie tamsių Rodžerio plaukų, ir gelsvai rudos jo odos, ir prie žvilgančių kaštoninių Džeimio garbanų.

– Koks tu išsipustęs, Rodžeri, – pagyriau. – Kur įsipjovei?

Jo veidas buvo paraudęs, kaip dažniausiai būna ką tik nusiskutus, bet jokių kraujo pėdsakų nematyti.

Rodžeris nešėsi pasikišęs po pažastimi raudonų ir juodų langelių Džeimio skraistės gniutulą. Atidavęs skraistę Džeimiui palenkė galvą į šoną ir parodė man gilią įpjovą po pat žandikauliu.

– Štai čia. Nieko baisaus, tik bjauriai kraujavo. Tie skustuvai tikrai pavojingi.

Žaizda jau buvo užsitraukusi sukrešėjusio kraujo plutele, dailus tamsus, maždaug trijų colių ilgio brūkšnys tiesėsi nuo pasmakrės iki gerklės. Atsargiai paliečiau įpjovos kraštą. Nieko rimto; skustuvas perrėžė odą nepalikdamas jokių skivytų, kuriuos reikėtų siūti. Žaizda smarkiai kraujavo, taigi iš tiesų galėjo atrodyti taip, tarsi jis būtų mėginęs persipjauti gerklę.

– Širyt mažumėlę nerviniesi? – paerzinau. – Kamuuoja abejonės?

– Apsigalvoti jau per vėlu, – abejingai įsiterpė Briana, prieidama prie manęs. – Juk vaikui reikia suteikti tėvo pavardę.

– Be jos jis neliks, – patikino ją Rodžeris. – Kaip ir tu, ponია Makenzi.

Išgirdusi tą pavardę, Briana nuraužo ir nusišypsojo Rodžeriui. Šis pakštelėjo jai į kaktą ir paėmė iš jos suvystytą vaikėlį. Pajutęs, kad jis kažkoks palengvėjęs, apstulbo ir išispoksojo į kūdikį.

– Kūdikis ne mūsų, – šyptelėjo Briana, išvydusi nustėrusį jo žvilgsnį. – Tai Marsalės dukrelė Džoana. Jemis pas mamą.

– Ačiū Dievui, – tarė jis, laikydamas ryšulėlį dar atsargiau. – Jau maniau, kad jis sunyko. – Rodžeris kilstelėjo antklodės kraštą, pažvelgė į miegančios Džoanos veidelį ir nusišypsojo – niekas negalėtų likti abejingas, išvydęs komišką rudų plaukučių kuokštą, styrantį ant galvytės ir darantį ją panašią į lėlytę.

– Nė nesvajok, – burbtelėjau, patogiaus prisiglausdama rubuilį Jemį ramiai miegantį vystyklusose. – Kol ropštėmės įkalnėn, jis tikriausiai spėjo priaugti kokį svarą ar du. – Nuo fizinių pastangų buvau visa raudona, tad šiek tiek atitraukiau nuo savęs berniuką, skruostus ūmai užplūdo karščio banga, o susivėlusių plaukų pašaknės permirko prakaitu.

Džėmis paėmė iš manęs Jemį ir vikriai pasikišo jį po pažastimi lyg futbolo kamuolį, kita ranka prilaikydamas galvytę.

– Ar kalbėjai su kunigu? – paklausė jis, skeptiškai žiūrėdamas į Rodžerį.

– Taip, – sausiai tarė Rodžeris, pastebėjęs jo žvilgsnį. – Jis patenkintas, kad aš nesu ateistas. Jei leisiu pakrikštyti vaiką katalikiškai, kliūčių vedyboms nėra. Aš tam neprieštarau.

Džėmis suniurnėjo, o aš išspaudžiau šypsnį. Nors Džėmis neturėjo didelių religinių prietarų – jis nuolat susidurdavo su gausybe įvairių įsitikinimų ir visokio išsilavinimo vyrų, – bet staiga paaškęjus, kad jo žentas presbiterijonas ir nė neketina atsiversti, burbtelėjo keletą kandžių pastabų.

Mudviejų su Bri žvilgsniai susidūrė ir ji kreivai šyptelėjo, tarsi katė primerkdama mėlynas akis.

– Jis labai išmintingai nusprendė per anksti apie religiją neužsiminti, – sumurmėjau, stengdamasi kalbėti tyliai, kad manęs neišgirstų Džėmis.

Abu vyrai žingsniavo priekyje, vis dar elgdamiės gana atšiauriai, bet griežtą jų nusistatymą gerokai švelnino besiplaikstantys nešamų kūdikių vystyklai.

Staiga Jemis suklykė, bet jo senelis, nė nestabtelėjęs, pasiguldė ji ant pečių. Mažylis, pridengtas antklode, nuščiuvo ir išmeigė į mus savo apvalias akutes. Padariau jam grimasą, ir jo veidelyje nušvito plati bedantė šypsena.

– Rodžeris norėjo papasakoti, bet aš uždraudžiau. – Bri parodė liežuvį Jemiui ir įbedė meilų žvilgsnį į Rodžerio nugarą. – Žinojau, kad tėtis nekels triukšmo, jei pasakysime prieš pat vestuves.

Bri gerai perprato savo tėvo būdą ir visai neblogai pramoko geilų kalbos. Ji panaši į Džeimį ne vien išore, odos ir plaukų spalva, bet ir paveldėjo jo blaivų protą, gebėjimą pažinti žmones ir gabumus kalboms. Vis dėlto mano galvoje kirbėjo su Rodžeriu ir religija susijusios abejonės...

Netrukus prisivijom vyrus, taigi girdėjome jų pokalbį.

– ...apie Hilsborą, – kalbėjo Džeimis, pasilenkęs prie Rodžerio, kad jo balso neužgožtų vėjas. – Reikalauja informacijos apie maištininkus.

– Tikrai? – Rodžerio balse suskambo smalsumo ir budrumo gaidelės. – Dankanui Inesui bus įdomu tai išgirsti. Prasidėjus neramumams jis buvo Hilsbore.

– To nežinojau. – Džeimis atrodė nustebeš. – Šią savaitę nepersimetėm su Dankanu nė žodeliu. Gal šnektelsiu po vestuvių – jeigu jis apskritai liks gyvas.

Vakare Dankanas turėjo vesti Džeimio tetą Džokastą Kameron ir taip nervinosi, kad nerado sau vietos.

Rodžeris pasisuko, užstodamas Džoaną nuo vėjo, ir tarė Brianai:

– Tavo teta leido tėvui Donahju surengti jungtinių ceremoniją jos palapinėje. Mums pasisėkė.

– Brrrr! – Briana virpėdama susigūžė. – Ačiū Viešpačiui. Tokią dieną būtų visai nesmagu tuoktis po medžiu miške.

Virš galvos stūksantis didžiulis kaštonas, lyg jai pritardamas, pažėrė gausybę geltonų lapų. Rodžeris kiek sunerimo.

– Turbūt vaikystėje įsivaizdavai visai kitokias savo vestuves, – pasakė jis.

Briana pažvelgė į Rodžerį ir pamažu plačiai nusišypsojo.

– Ir pirmosios tuoktuvės buvo neįprastos, keistokos. Bet man patiko.

Rodžerio veidas vos paraudo, o ausys jau senokai buvo raudonos nuo šalčio. Jis jau žiojosi ketindamas atsakyti, bet, išvydęs į jį išmeigtą įdėmų Džeimio žvilgsnį, susičiaupė. Atrodė sumišęs, bet tikrai patenkintas.

– Pone Freizeri!

Atsigręžusi pamačiau kareivį, kopiantį šlaitu ir žiūrintį į Džeimį.

– Kapralas Makniras, jūsų paslaugoms, pone, – uždusęs pasakė jis ir nulenkė galvą. – Leitenantas reiškia jums savo pagarbą ir maloniai kviečia

užsukti į jo palapinę. – Išvydęs mane, jis linktelėjo, bet nuosaikiau. – Ponia Freizer. Mano pagarba, ponია.

– Jūsų paslaugoms, pone. – Džėmis taip pat nusilenkė kapralui. – Perduokite leitenantui mano atsiprašymą. Negaliu pas jį apsilankyti, nes turiu skubių reikalų. – Jis kalbėjo mandagiai, bet kapralas griežtai dirsčiojo į jį.

Makniras buvo jaunas, bet prityręs ir nekvailas; liesame tamsiame jo veide šmėstelėjo supratimo šešėlis. Niekas nenorėtų įžengti į Heizo palapinę tuojau po paskelbto atsisaukimo, ir dar visiems matant.

– Be jūsų, pone, leitenantas kviečia apsilankyti pas jį ponus Farkvadą Kembelą, Endrių Makneilą, Džeraldą Forbsą, Dankaną Inesą ir Randalą Livivaitą.

Džeimio pečiai kiek atsipalaidavo.

– Štai kaip, – trumpai drūtai tarstelėjo Džėmis.

Taigi Heizas nusprendė pasitarti su įtakingiausiais apygardos vyrais: Farkvardas Kembelas ir Endrius Makniras buvo stambūs žemvaldžiai ir vietiniai magistratai, Džeraldas Forbsas – garsus Kros Kriko advokatas ir taikos teisėjas, Livivaitas – apygardos teismo teisėjas. O Dankanas Inesas netrukus taps didžiausios kolonijos vakaruose plantacijos šeimininku, mat netrukus ves našlę, Džeimio tetą. Džėmis negalėjo pasigirti turtais, nebuvo karališkos valdžios pareigūnas, bet *turėjo* didelį atkampios, mažai apgyvendintos žemės gabalą.

Jis gūžtelėjo pečiais, perkėlė kūdikį ant kito peties ir pakluso.

– Na, gerai. Perduokit leitenantui, kad užėisiu pas jį, kai tik rasiu laiko.

Nė kiek nesutrikęs Makniras nusilenkė ir patraukė toliau. Tikriausiai leidosi ieškoti kitų džentelmenų, esančių jo sąrašė.

– Ir ką visa tai reiškia? – paklausiau Džeimio. – Ak. – Ištiesiau ranką ir nuo Jemio smakriuko nubraukiau nutįsusią žvilgančią seilę, kol ji dar nenu-dribo ant Džeimio marškinių. – Regis, mums kalasi dantukas.

– O man dantų nestinga, – patikino mane Džėmis. – Tau taip pat. Bet nenutuokiu, ko Heizas iš manęs nori. Ir kol kas visai nenoriu aiškintis smulkmenų. – Jis kilstelėjo rusvą antakį, ir aš nusijuokiau.

– Na, juk tą pasakymą „kai tik rasiu laiko“ galima suprasti gana lanksčiai?

– Rasti *jam* laiko galima ir vėliau, – pabrėžė Džėmis. – O dabar grįžkim prie tavo apatinio sijono, Sassenach. Kodėl lakstai po mišką nuogu užpakaliu? Dankanai, *a charaid!*

Pašai pa jo akyse dingo, jis nutaisė nuoširdžiai malonią miną, išvydęs Dankaną Inesą besiskverbiant per nedidelį sedulų nuogomis šakomis atžalyną.

Dankaną gana nerangiai perlipo per riogsantį rąstą, nes buvo be kairės rankos, ir žengė ant tako šalia mūsų, purtydamas šlapius plaukus. Jau buvo pasipuošęs vestuvėms: švarūs susiglamžę marškiniai, krakmolyta lininė

kaklaskarė, kiltas, ryškiai raudonas vilnonis švarkas, apsiūtas auksiniai apvadais, o tuščią rankovę prilaiikė segė. Tokio elegantiško Dankano man dar neteko regėti ir aš jį pagyriau.

– Ačiū, – droviai padėkojo jis. – Ponia Džo to norėjo. – Jis nusikratė komplimento kartu su lietumi, kruopščiai nusibraukdamas sausus spyglius ir žievės nuotrupas, prikibusias prie švarko, kai brovėsi pro pušis.

– Fe! Kokia bjauri diena, Mak Duvai. – Jis pažvelgė į dangų ir papurtė galvą. – Saulutė vestuvių dieną – geras ženklas; ir geras ženklas, kai lyja per laidotuves.

– Kažin ar negyvėliui rūpi tie ženklai, – pasakiau, – kad ir kokios būtų oro sąlygos. Bet neabejoju, kad Džokasta vis tiek bus labai laiminga, – greitoiomis pridūriau, matydama sumišusį Dankano veidą. – Ir, žinoma, jūs!

– O... taip, – kiek netvirtai atsakė jis. – Taip, žinoma. Ačiū, ponია.

– Išvydęs tave skubiai skinantis kelią per mišką, pamaniau, kad gal tau ant kulnų mina kapralas Makniras, – tarė Džeimis. – Juk nedroži į svečius pas Arčį Heizą?

Dankanas sumišo.

– Pas Heizą? Ne, o kodėl turėčiau dominti leitenantą?

– Juk rugsėjį lankeisi Hilsbore? Sassenach, paimk iš manęs šį voveriuką, – Džeimis padavė man Jemį.

Mažylis nusprendė padalyvauti pokalbyje ir ėmė ropštis seneliu aukštytyn, remdamasis kojų piršteliais ir garsiai niurnėdamas. Bet paėmusi vaiką supratau, kad atsikratyti šia nerimaujančia naštele Džeimį paskatino visai kita priežastis.

– Labai ačiū, – suraukiau nosį.

Džeimis išsišiepė ir, pasisukęs į stovintį ant tako Dankaną, praręšė jų dviejų pokalbį.

– Hmm, – numykiau atsargiai uostydama. – Baigėi? Ne, dar ne.

Jemis užsimerkė, smarkiai išraudo ir dusliai sutratėjo lyg koks kulkosvaidis. Kiek atpalaidavusi vystyklus, dirstelėjau į jo užpakaliuką.

– Oi, – aiktelėjau ir pačiu laiku atmečiau antklodėlę. – Ir *kuo* tave maitina mama?

Apsidžiaugęs, kad išsivadavo iš vystyklų, Jemis sumataravo kojytėmis tarsi vėjo malūnas mentimis, ir duksliau vystyklu nutekėjo bjauri gelsva tyrelė.

– Fui, – burbtelėjau.

Nešdama kūdikį ištiestose rankose, patraukiau prie arčiausio upokšnio, vinguriuojančio kalno šlaitu. Žinoma, galiu apsieiti be tokių patogumų kaip vandentiekis ir automobiliai, bet sauskelnės labai praverstų. Jau neminint tualetinio popieriaus.

Ant upeliuko kranto radau gerą vietą, storai padengtą sausais lapais. Atsiklaupusi paklojau apsiausto kraštą ir pastačiau Jemį keturpėscią, paskui nutraukiau šlapią vystyklą, nė neatsegusi jo.

Jemis sukrykštė, jį nusmelkus šalčiui, tučtuojau suspaudė savo storą užpakaliuką ir susigūžė tarytum rausvas rūpužiukas.

– Na, – pasakiau jam. – Pučia nemalonus žvarbus vėjas? Deja, tai dar ne viskas. – Susižėrusi saują drėgnų gelsvai rudų lapų, skubiai nuvaliau mažylį. Šis, gana išsvermingas, susirietė, pasimuistė, bet nepravirko, o kai ėmiau skverbtis giliau, ėmė spigiai knerkti.

Apverčiau jį ir plaštaka saugiai pridengusi pavojingą jo zoną apšluosčiau lytį. Jo veidelyje atsirado plati bedantė šypsena.

– Ak. Juk *esi* tikras kalnietis? – nusišypsojau jam.

– Ir ką tuo nori pasakyti, Sassenach?

Pakėlusi akis, išvydau Džeimį, kuris stovėjo kitapus upeliuko, atsirėmęs į medį. Ryškios jo languoto drabužio spalvos ir balti krakmolyti marškiniai ryškėjo nublankusios rudeninės lapijos fone. Bet dėl įdegusio veido ir kaštoninių plaukų jis panėšėjo į miško gyventoją. Vėjas plaikstė palaidus plaukus, žaisdamas su jais kaip su skaisčiai raudonais klevo lapais virš jo galvos.

– Na, jis visai nebijo šalčio ir drėgmės, – atsakiau, užbaigdama savo triušą ir nusviesdama paskutinę nešvarių lapų saują. – Beje... na, iki šiol man retai kada teko terliotis su mažais berniukais, bet ar mūsų anūkiui bręsta ne per greitai?

Vienas Džeimio lūpų kamputis kilstelėjo ir jis dirstelėjo į daikčiuką, atgijusį po mano delnu. Ten stirksėjo mano nykščio ilgio pimpaliukas.

– Oi ne, – tarė jis. – Esu matęs daug nuogų bernuželių. Kartais jiems visiems taip nutinka. – Jis gūžtelėjo pečiais ir plačiau išsišiepė. – Bet ar šitai pasitaiko tik škotų mažyliams, negalėčiau pasakyti...

– Turbūt ilgainiui šis talentas ryškėja. – Pridergtą vystyklą švystelėjau per upelį ir jis šleptelėjo prie Džeimio kojų. – Gal išskalautum, ištraukęs segtukus?

Jis suraukė ilgą, tiesią nosį, bet klusniai atsiklaupė ir dviem pirštais atsargiai pakėlė nešvarų gniuzulą.

– Štai kur tavo apatinis sijonas, – pasakė jis.

Iš didžiulės kišenės, kurią buvau prisisiuvusi prie juosmens, ištraukiau švarų audinio ketvirtainį. Ne balinto lino skiautę, kokią rankoje laikė Džeimis, bet storą, minkštą nuskalbūtą vilnonę flanelę, rausvą nuo serbentų sulčių.

Truktelėjusi pečiais, įsitikinau, kad Jemis nebeketina surengti naujo apšaudymo, ir susupau jį į švarų vystyklą.

– Turint tris vystomus kūdikius ir tvyrant tokiai drėgmei, kad neįmanoma nieko deramai išdžiovinti, mums labai trūksta švarių skiaučių.

Visus krūmus, želiančius aplink proskyną, kur buvom įsirengę šeimos stovyklavietę, puošė lietuje mirkstantys skalbiniai – vystyklai.

– Štai, imk. – Džeimis ištiesė ranką skersai garmantį per akmenis siaurą upokšnį ir padavė man vystyklo segtukus.

Atsargiai paėmiau juos, stengdamasi neišmesti į vandenį. Mano pirštai buvo nejudrūs, sužvarbė, bet prarasti šių segtukų nevalia; Bri išlankstė juos iš įkaitintos vielos, o Rodžeris pagal jos piešinius išdrožė medines galvutes. Išėjo paprasti, geri žiogeliai, kiek didesni ir grubesni už šiuolaikinius. Vie-nintelis jų trūkumas – klizai, kuriais medinės galvutės buvo priklijuotos prie vielos, pagaminti iš virinto pieno ir kanopų skutenu, taigi nelabai atsparūs vandeniui, todėl galvutės dažnai atsiklijuodavo.

Audinio skiaute stipriai apvyniojau Jemiui strėnas ir jos kraštus susegiau žiogeliu, kurio medinė galvutė sukėlė man šypseną. Ant žiogelių galvučių Bri išraižė mažytes juokingas varlytes su bedante šypseną.

– Štai ir viskas, varliuk, tu švarutis. – Saugiai susegusi žiogelį, atsisėdau ir pasiguldžiau Jemį ant kelių, išlygindama jo palaidinį ir mėgindama vėl jį susupti į antklodę.

– Kur nuėjo Dankanas? – paklausiau. – Pas leitenantą?

Džeimis papurtė galvą, toliau skalbdamas vystyklą.

– Liepiajam kol kas nesirodyti Heizui. Jis *buvo* Hilsbore per riaušes. Tegū siek tiek lukteli. O paskui, jei Heizas paklaus, galės švaria sąžine prisiekti, kad čia nėra nė vieno maištininko. – Jis pakėlė akis ir nelinksmi nusišypsojo. – Iki sutemų tokių tikrai neatsiras.

Žiūrėjau į stambias, nagingas jo rankas, grežiančias išskalautą vystyklą. Šiaip veik nepastebimi randai ant dešinės jo rankos dabar buvo aiškiai matyti, dantytos baltos linijos rangėsi, odai paraudus nuo šalčio. Dėl tos riaušių istorijos jaučiausi mažumėlę nesmagiai, bet ji nebuvo tiesiogiai susijusi su mumis.

Dažniausiai mintys apie gubernatorių Trajoną mane tik siek tiek suezindavo, juk jis gyveno savo naujuose gražiuose rūmuose Naujajame Berne, o mes – nedideliame Freizerio gūbryje. Mus skyrė kone trys šimtai mylių pakrantės miestelių, plantacijų, pušynų, slėnių, neįkopiamų kalnų ir žmogaus rankos nepaliestų tyrlaukių. Gubernatorius turėjo daugybę rūpesčių: apsišaukėliai „reguliuotojai“, įbauginę Hilsborą, papirkti šerifai ir teisėjai, paskatinę sukilti žmones. Kažin ar jam buvo kada sukti galvą dėl mūsų. Vyliausi, kad mes jam nė motais.

Deja, reikėjo pripažinti nemalonią tiesą. Džeimis gavo teisę valdyti didžiulį žemės plotą Šiaurės Karolinos kalnuose, o tokią malonę jam suteikė gubernatorius Trajonas. O šis kol kas užmerkė akis prieš vieną nedidelį, bet svarbų faktą: Džeimis buvo katalikas. Remiantis įstatymu, karališkąją žemėvaldos teisę galėjo gauti tik protestantai.

Kolonijoje katalikų bendruomenė buvo labai negausi, be to, pakrikusi, neorganizuota, taigi religijos klausimas išskildavo retai. Nebuvo katalikų bažnyčių, čia nuolat negyveno katalikų kunigai. Džokastos prašymu tėvas Donahju sukore ilgą kelią net iš Baltimorės. Džeimio teta ir velionis jos vyras Hektoras Kameronas buvo tokie įtakingi škotų bendruomenės nariai, kad niekam nė nebūtų šovę į galvą suabejoti jų tikėjimu. Kalniečiai, su kuriais šventėme visą savaitę, kažį ar įtarė, kad mes popiežininkai.

Bet netrukus ta paslaptis išaiškės. Bri ir Rodžeris, susižadėję prieš metus, šį vakarą bus sutuokti kartu su dar dviem katalikų poromis iš Bremertono, o prie jų prisidės Džokasta ir Dankanas Inesas.

– Ar Arčis Heizas katalikas? – staiga paklausiau.

Džeimis pakabino šlapią vystyklą ant šakos netoliese ir nusikratė nuo rankų vandenį.

– Jo nepaklausiau, – atsakė jis, – bet vargu. Jo tėvas nebuvo katalikas, kitaip Heizas nebūtų gavęs karininko laipsnio.

– Tas tiesa.

Škotų kilmės, be grašio kišenėje ir buvęs jakobitas – tokia praeities našta jį slėgė, taigi reikėjo tik stebėtis, kad Heizas įveikė visas kliūtis ir buvo paskirtas į šį postą. Jeigu ant jo kristų popiežininko šešėlis, jis nugrimztų į dugną.

Bet man kėlė nerimą ne leitenantas Heizas ir jo vyrai, o Džeimis. Išoriškai jis buvo ramus ir pasiklovė savimi kaip visada, jo lūpų kamputyje nuolat žaidė šypsnyš. Tačiau puikiai jį pažinojau; kai aną vakarą jis pokštavo ir šnekėjosi su Heizu, mačiau prie jo kojos trūkčiojant du anglių kalėjime sužalotus dešinės rankos pirštus. Net dabar tarp antakių buvo susimetusi raukšlėlė, išduodanti vidinį nerimą, ir ne dėl to, ką jis veikė.

Ar Džeimis nerimavo dėl atsišaukimo? Kodėl turėtų, juk Hilsboro riaušėse nė vienas iš mūsų nedalyvavo?

– ...presbiterijonas, – atsakė Džeimis ir dirstelėjo į mane, kreivai šyptelėdamas. – Kaip ir mielas Rodžeris.

Staiga prisiminiau tai, ką stengiausi atgaivinti savo galvoje.

– Tu žinojai. Žinojai, kad Rodžeris nėra katalikas. Matei, kaip jis krikštijo tą vaiką Gyvatės miestelyje, mums... išvadavus jį iš indėnų.

Prikandau liežuvį, bet per vėlai, nes Džeimio veidu nuslinko šešėlis. Tą dieną pasiėmėm Rodžerį, bet vietoj jo turėjom palikti Džeimio mylimiausią sūnėną Ijaną.

Šešėlis akimoju išnyko. Džeimis nusišypsojo, nuvydamas niūrias mintis apie Ijaną.

– Taip, žinojau.

– Bet Bri...

– Ji ištekėtų už to vyruko net jeigu jis būtų hotentotas, – įsiterpė Džėmis. – Visiems tai aišku. Be to, nebūčiau prieštaravęs, jeigu Rodžeris ir *būtu* hotentotas, – pridūrė, nustebindamas mane.

– Nebūtum?

Džėmis gūžtelėjo pečiais ir, žirgtelejęs per upokšni, atsidūrė šalia mašės, šluostydamasis rankas į savo skraistės kraštą.

– Jis šaunus ir geras vaikinys. Pripažino mažylį savo sūnumi ir nė žodeliu nepapriekaištavo savo mylimajai. Taip ir dera elgtis vyrui, bet tam ryžtųsi anaip tol ne kiekvienas.

Nevalingai žvilgtelėjau į Jemį, patogiai susirangiusį mano glėbyje. Stengiausi negalvoti apie tai, tačiau kartais nesusitvardydavau ir imdavau tyrinėti jo veidelį, mėgindama suprasti, kas yra tikrasis jo tėvas.

Briana, susižadėjusi su Rodžeriu, praleido su juo vieną naktį, o po kelių dienų buvo išprievartauta Stiveno Bonito. Neįmanoma pasakyti, kas Jemio tėvas, nes mažylis kol kas nepanašus nė į vieną iš tų vyriškių. Dabar jo kaktytė buvo suraukta, nes jis susikaupęs graužė kumštuką. Galva apžėlusi minkštais rusvai auksiniais pūkeliais – kaip iš akies trauktas senelis.

– Mm. Tada kodėl jį mygai susitikti su kunigu?

– Na, jie vis tiek susituoks, – logiškai atsakė jis. – Bet noriu, kad mažylis būtų pakrikštytas kataliku. – Jis švelniai uždėjo stambią plaštaką Jemio ant galvytės ir paglostė mažyčius rusvus antakius. – Na, sukėliau šiokią tokią sumaištį dėl Makenzio, bet tik norėdamas, kad jie nesiginčytų dėl *an gille ruadh**.

Nusikvatojau ir ant Jemio ausų užtempiau antklodę.

– O aš maniau, kad Briana apvyniojo *tave* aplink pirštą!

– Taip, – šyptelėjo jis ir ūmai pasilenkęs pabučiavo mane.

Jo lūpos buvo minkštos ir šiltutėlės. Pajutau duonos ir sviesto skonį. Nuo Džemio stipriai dvelkė šviežiais lapais, prakaitu ir nešvariais vystyklais.

– Ak, kaip malonu, – nudžiugau. – Nagi, pakartok.

Mus supo tykus miškas. Nesigirdėjo jokio paukščio nei žvėries, tik virš mūsų šlamėjo lapai, po kojomis čiurleno vanduo. Nepaliaujantis judėjimas, nuolatinis garsas, o viso to centre tobula tyla. Nors netoliese ant šlaito buvo daug žmonių, bet čia ir dabar buvome vieni lyg kokioje negyvenamoje planetoje.

Atsimerkusi atsidusau, mėgaudamasi medaus skoniu ant Džemio lūpų. Jis nusišypsojo ir iš mano plaukų išpešė geltoną lapą. Kūdikis gulėjo mano glėbyje, sunkus, šiltas nešulėlis, visatos centras.

Mudu nepratarėm nė žodžio, nenorėdami drumsti tylos. Tarsi stovėtume ant žaislinio vilkelio viršaus, toptelėjo man – įvykiai ir žmonės greitai

* Jauniklė lašiša (*geilų k.*).

lėkė ratu, o vos žengę į šalį, būtume nublokšti atgal į tą besisukantį siautulį, bet čia, viršuje centre, buvo ramu.

Pakėlusi ranką nubraukiau nuo Džeimio peties sparnuotas klevo sėklas. Jis sugriebė mano plaštaką ir taip narčiai prispaudė prie lūpų, kad net išgąsdino mane. Bet jo lūpų prisilietimas vis tiek buvo švelnus, liežuvio galiukas šiltas, slystantis mėsingu kauburėliu nykščio apačioje – Veneros kalva, meilės buveine.

Džeimis kilstelėjo galvą, ir šaltis ūmai nutvilkė mano plaštaką ten, kur bolavo – tarsi koks kaulas – senas randas. Odoje įrėžta raidė „Dž“, jo ženklas manyje.

Jis priglaudė ranką man prie skruosto, o aš prispaudžiau ją savąja, tarytum norėčiau šaltu savo skruostu pajusti išdilusią „K“ raidę, išskobtą jo delne. Abu tylėjome, nebyliai prisiekdami ištikimybę kaip prieš daugelį metų – ramioje užuoglaudoje, ieškodami vienas kitame atramos lakiajame gresiančio karo smėlyje.

Karas dar tik artinasi. Bet girdėjau jį atslenkant būgnų tratėjime ir atsišaukime, mačiau geležies blizgesyje, visa širdimi ir kūnu jaučiau baimę, kurią regėjau ir Džeimio akyse.

Nors žnaibė šaltis, plaštakose tvinkčiojo karštas kraujas. Man atrodė, kad senas randas plyš ir ant žemės pasipils mano širdies kraujas. Karas prasi-dės, ir, deja, užkirsti jam kelio negalėsiu.

Bet šįkart Džeimio nepaliksiu.

Nuplumpinau paskui Džeimį. Išnirę iš medžių priedangos, įveikėme akmenis ir smėlio sąnašyną, perbridome kuokštais augančią žolę ir išėjome į gerai ištryptą taką, vedantį į mūsų stovyklavietę. Mintyse vėl ėmiau skaičiuoti, kiek reikės maisto, nes Džeimis staiga pranešė pakvietęs pas mus pusryčių dar dvi šeimas.

– Robinas Makgilivirėjus ir Džordis Čisholmas, – tarė jis, atlenkdamas šaką, kad galėčiau praeiti, – ketina įsikurti gūbryje, todėl nusprendžiau juos pasikviesti prie mūsų laužo.

– Tikrai? – Nėriau po šaka, kuri tuojau šlamėdama atsitiesė man už nugaros. – Kada tai bus? Ir kiek jų yra?

Klausinėju ne iš paprasto smalsumo. Žiema čia pat, taigi vargu ar naujakuriai spės susirėsti net paprasčiausią trobesį. Visi, kas dabar atvyks į kalnus, turės gyventi didžiajame name pas mus arba susigrūsti vienoje iš gūbryje išsimėčiusių naujakurių trobelyčių. Užslinkus sunkmečiui, kalniečiai galėjo susispaudę gyventi – ir gyveno – po dešimt viename kambaryje. Nebuvau tokia svetinga, todėl labai tikėjausi, kad to neprireiks.

– Šeši Makgilivrėjai ir aštuoni Čisholmai, – nusišypsojo Džeimis. – Bet Makgilivrėjai atkaks pavasarį. Robinas – ginklininkas, todėl žiemą darbuosis Kros Krike, o jo šeima su vokiečių žmonos giminaičiais liks Seileme, iki atšils oras.

– Tada gerai. – Taigi keturiolika burnų, be manęs, Džeimio, Rodžerio, Bri, Marsalės, Fergiuso, Lizės, jos tėvo – Abelio Maklenano nevalia pamiršti – ir kareivėlio, išgelbėjusio Žermeną. Dvidešimt keturi žmonės...

– Gal eisiu pasiskolinti kavos ir ryžių iš savo tetos? – Džeimis, pamatęs vis labiau nerimaujantį mano veidą, išsišiepė ir ištiesė rankas, norėdamas paimti kūdikį. – Duokš man vaikį; keliausim pasisvečiuoti, o tau niekas netrukdytų gaminti valgių.

Nulydėjęs juos žvilgsniu, mano širdis mažumėlę atlėgo. Likau viena, nors ir trumpam. Pratisai, giliai įkvėpiau drėgno oro, ant mano gobtuvo švelniai krapnojo lietus.

Man labai patiko kalniečių susibūrimai ir šventės, bet turėjau pripažinti, kad įtampa, kurią ištisą savaitę kėlė vis ta pati draugija, galiausiai ėmė nervinti ir erzinti. Viešnagės, paskalos, kasdienės pacientų apžiūros ir daugybė nuolat kylančių keblumų, su kuriais susiduria didžiulė šeima, gyvenama prastomis sąlygomis... Jau buvau pasiruošusi išsikasti duobę po rąstu ir joje pasislėpti, kad galėčiau pabūti vienai viena bent ketvirtį valandos.

Tačiau šią akimirką atrodė, kad tai padaryti gal ir nesunkiai pavyktų. Iš toli atsklido riksmi, šūksniai ir dūdmaišio ringuojamos melodijos nuotrupos. Gubernatoriaus atsisaukimo sutrikdytas susirinkimo ritmas vėl po truputį grįžo į vėžes, visi traukė atgal prie savo šeimos laužo arba į laukymę, kurioje buvo rengiamos varžybos, į naminių gyvulių aptvarus kitapus upeilio, būriavosi prie vežimų, prekiaujančių įvairiausiais dalykais, nuo kaspinių ir muštuvinių iki kalkių skiedinio ir šviežių – na, palyginti šviežių – citrinų. Kol kas niekam manęs nereikėjo.

Diena bus labai įtempta ir sunki. Dabar man pasitaikė vienintelė proga ramiai pabūti vienai. Kelionė namo bus ilga, lėtai dardant vežimams ir slenkant didžiuliam žmonių būriui su kūdikiais. Daugelis naujakurių neturėjo nei arklių, nei mulų, taigi jiems teks plumpinti pėsciomis.

Man reikėjo valandėlės sau, nes norėjau sukaupti jėgų, stiprybės, sutelkti mintis. Bet jos sukosi ne apie pusryčius ar pasiruošimą vestuvėms, netgi ne apie pacientus, kuriuos reikės apžiūrėti, o, aplenkusios kelionės sunkumus, nuskriejo kur kas toliau, į namus.

Freizerio gūbrys buvo aukštai vakariniuose kalnuose, toli nuo miestelių ir išvažinėtų kelių. Gyvenome nuošaliai, atokiai, todėl pas mus retai kada užklysdavo svečių. Mūsų kaimas nebuvo didelis, bet gyventojų gausėjo. Per trisdešimt šeimų nusprendė įsikurti Džeimio žemėje, gavę jo leidimą.

Daugelį jų Džeimis pažinojo, nes kartu su jais sėdėjo Ardsmuo kalėjime. Jame turbūt kalėjo ir Čisholmas su Makgilivrėjumi; Džeimis stengėsi visomis išgalėmis padėti tokiems žmonėms, kartais net patirdamas nuostolių.

Pro šalį tyliai prasklendė varnas apsunkusiomis nuo lietaus plunksnomis. Šis paukštis pranašingas. Įdomu, ką jis mums pranašavo? Bėdą ar džiaugsmą? Tokiu prastu oru retai pamatysi šį paukštį, todėl tai turėjo būti ypatingas ženklas.

Ranka pliaukštelėjau per galvą, mėgindama išguiti prietarus. Ilgai gyvenant tarp kalniečių kiekvienas sumautas akmuo ir medis ima ką nors reikšti!

Bet gal tai buvo ženklas? Nors ant kalno šlaito daug žmonių, vis tiek jaučiausi vieniša, nuo visų atskirta lietaus ir rūko uždangos. Šaltukas nepaliovė žnaibęs, bet man buvo nešalta. Kraujas gyslose tvinkčiojo, delnai kaito. Priglaudžiau ranką prie šalia augančios pušies. Ant kiekvieno jos spyglio virpėjo vandens lašeliai, šlapia žievė pajuodusi. Įkvėpiau jos aromato ir delnu paliečiau lašelius, šaltus kaip ir rūkas. Ramiai šnarėjo lietus, jo permerkti mano drabužiai prilipo prie kūno tarsi debesys prie kalno.

Kartą Džeimis man pasakė negalys gyventi be kalnų. Dabar jį supratau, nors nemokėjau šio jausmo išreikšti žodžiais. Klausantis akmenų ir medžių balsų, visos padrikos mano mintys nugulė. Po kojomis, žemės gelmėse, išgirdau sugaudžiant kalno varpą.

Pakerėta stovėjau, visai pamiršusi pusryčius, bet akmenų ir medžių balsai nutilo, ant tako sugurgždėjus žingsniams.

– Ponia Freizer.

Tai buvo Arcis Heizas, kuris su škotiška kepuraitė ir kardu atrodė šauniai net ir lietingu oru. Jeigu ir nustebo, išvydęs mane, stovinčią vienai vieną, to neparodė, tik palenkė galvą ir mandagiai pasisveikino.

– Leitenante. – Taip pat jam nusilenkiau, jausdama, kaip nurausta skruostai, tarsi jis būtų užklupęs mane maudantis.

– Ar jūsų vyras netoliese, ponias? – atsainiai paklausė Heizas.

Nors ir sumišusi, budriai įsitempiau. Jaunasis kapralas Makniras buvo atėjęs Džeimio, bet jam nepasisekė jo išsivesti. Jei dabar kalnas atėjo pas Mahometą, vadinasi, reikalas rimtas. Ar Heizas ketino Džeimį įveltį į raganų medžioklę persekiojant reguliuotojus?

– Galbūt. Tiesą sakant, nežinau, *kur* jis, – atsakiau, sąmoningai nežiūrėdama į šlaitą, kur tarp kaštonų kyšojo brezentinė didelės Džokastos palapinės viršūnė.

– Turbūt jis labai užsiėmęs, – ramiai pasvarstė Heizas. – Tokiam žmogui kaip jis nėra kada sėdėti rankas sudėjus, o šiandien juk paskutinė susirinkimo diena.

– Taip. Tikiuosi... hm... taip.

Pokalbis išseko, ir aš jaučiausi vis nesmagiau, sukdamą galvą, kaip, po paraliais, pasprukti nepakvietus leitenanto pusryčių. Šitaip nemandagiai nebūtų pasielgusi net anglė: pasiūlyti valgio – šventa pareiga.

– Na... Kapralas Makniras minėjo, kad norite susitikti ir su Farkvardu Kembelu, – griebiau jautį už ragų. – Tikriausiai Džeimis nuėjo pasišnekėti su juo. Su ponu Kembelu. – Paslaugiai mostelėjau į Kembelų šeimos stovyklą, įsitaisiusią tolimajame šlaito pakrašty, beveik už ketvirčio mylios nuo Džokastos palapinės.

Heizas sumirksėjo, nuo jo blakstienų kaptelėję lietaus lašai nuriedėjo skruostais.

– Taip, – pasakė jis. – Greičiausiai taip ir yra. – Kiek pastovėjęs, atsisveikino, paliesdamas kepuraitę. – Geros jums dienos, ponია. – Tada nusigręžė ir leidosi žingsniuoti taku Džokastos palapinės link.

Nulydėjau jį žvilgsniu, tačiau mano ramybė išgaravo.

– Kad tu prasmegtum, – tyliai susikeikiau ir nudūlinau ruošti pusryčių.